

Секція 1. Національний та міжнародний досвід розвитку бухгалтерського обліку, як науки

7. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання-Прес, 2001. - 581 с.

Шевченко І.О.
група 12.01./2

Науковий керівник:

д.е.н., доцент Каменська Т.О.

*Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Визнання заборгованості безнадійною можливе лише після її всебічного дослідження і необхідної оцінки ймовірності її погашення боржником, в основі чого повинні бути підтвердні факти, які мають юридичну силу доказів та оформлені як документи, на основі яких здійснюються записи в бухгалтерському обліку. Проте на сьогодні існує вагомий перелік як дискусійних, так і недостатньо розроблених питань стосовно припинення визнання та списання дебіторської заборгованості на торговельних підприємствах, що свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

На думку багатьох економістів, безнадійний борг є безумовним збитком лише за наявності документів, що безсумнівно будуть доводити неможливість одержання боргу, а також що сумнівні борги необхідно виключати з валового прибутку лише в тій частині, щодо якої будуть представлені докази неможливості одержання необхідних грошей. Такі докази можливі тільки у разі смерті боржника або після закінчення строку позовної давності.

П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначено, що безнадійною є поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності. Тому, виходячи з даного тлумачення, «впевненість» підприємства повинна бути оціночною категорією. Проте залишається незрозумілим факт визначення поняття

XVI Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація»

«впевненість», адже зазначений стандарт не дає жодних пояснень з цього приводу. Також згідно з лінгвістичним тлумаченням, «впевненість» - переконаність, відсутність сумнівів.

Отже, у підприємства є всі підстави стверджувати, що заборгованість не буде погашена. Виходячи із зазначеного, вважаємо, що обліковому працівнику у разі виникнення сумнівів щодо погашення дебіторської заборгованості (прострочення терміну платежу, обумовленого договором) у подальшому необхідно застосовувати критерії віднесення заборгованості до безнадійної, які зазначені в Податковому кодексі України. Крім того, рішення про віднесення дебіторської заборгованості до безнадійної повинен приймати фінансовий менеджер підприємства за погодженням із керівником та головним бухгалтером.

Критерії, що регламентують віднесення заборгованості до безнадійної представлено на рисунку 1.

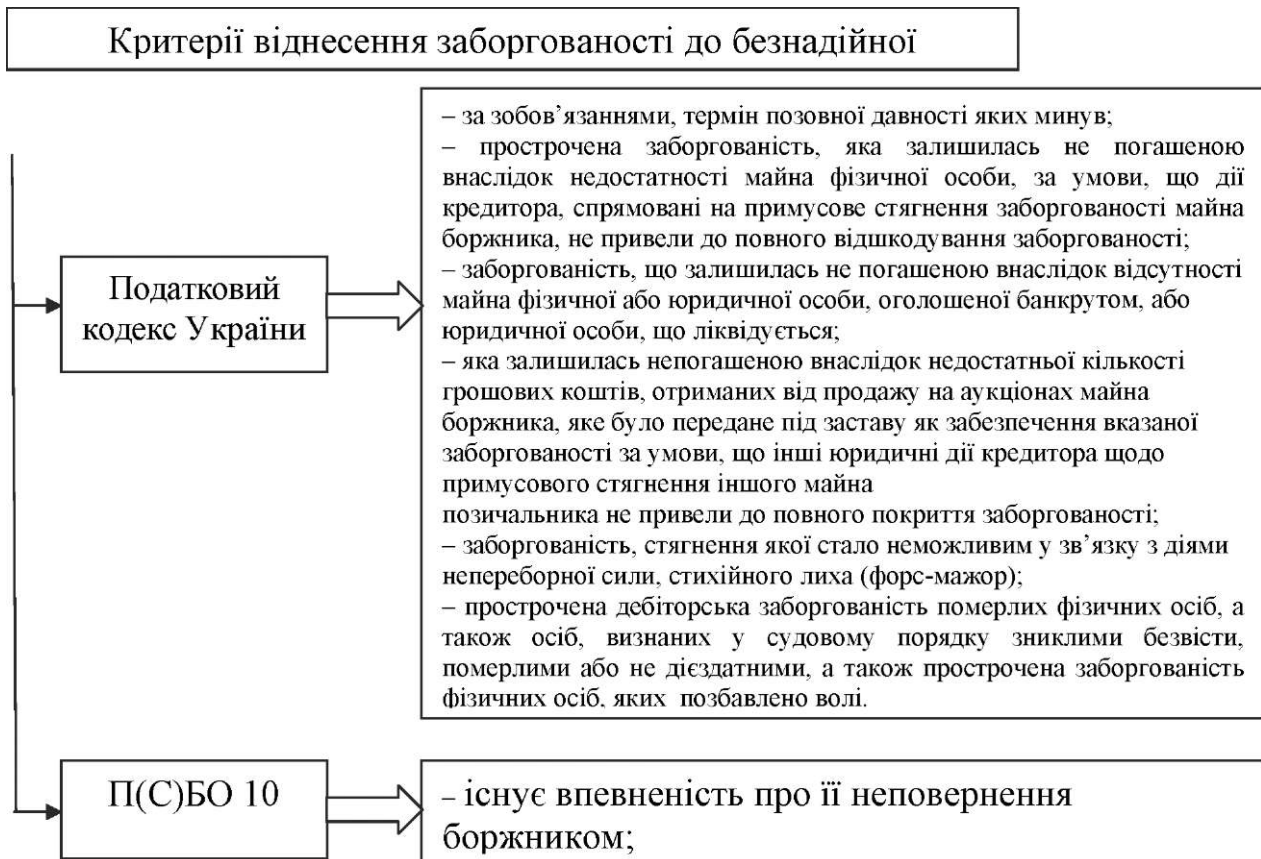

Рис. 1. Критерії, що регламентують віднесення заборгованості до безнадійної

Секція. 1. Національний та міжнародний досвід розвитку бухгалтерського обліку, як науки

У результаті дослідження з'ясовано, що критерії віднесення заборгованості до безнадійної, що діють в Україні, регламентуються П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та Податковим кодексом України, при чому лише в останньому, на нашу думку, даний переік є достатньо вичерпним та таким, що надає можливість здійснювати оцінку.

Основна проблема, яка виникає при вилученні безнадійної дебіторської заборгованості, пов'язана з визначенням моменту часу, в який потрібно здійснити списання безнадійної заборгованості на відповідні витрати. У міжнародній практиці існує два методи списання безнадійних боргів: метод нарахування резерву і метод прямого списання. Підхід за чистою реалізаційною вартістю (метод нарахування резерву) відповідає одному з основних принципів бухгалтерського обліку - принципу обачності (застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати завищенню оцінки активів та доходів і заниженню оцінки зобов'язань та витрат).

Збільшення дебіторської заборгованості, наприклад, в результаті відвантаження продукції наступною оплатою призводить до відображення в обліку та звітності доходу, який вимірюється сумою очікуваних грошових надходжень. Тому пряме списання непогашеної дебіторської заборгованості на зменшення прибутку звітного року за П(С)БО 10 не передбачено (мається на увазі такий вид заборгованості як поточна заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги). При списанні дебіторської заборгованості, що утворилася не в результаті відвантаження товарів, виконання робіт, надання послуг, застосовується метод прямого списання сум такої заборгованості на витрати періоду.

На наш погляд, включення до витрат платника податку суми дебіторської заборгованості, визнаної безнадійною, а не самого резерву сумнівних боргів, спонукає підприємства не створювати його заздалегідь, що є кропіткою та трудомісткою роботою, а формувати за фактом виникнення безнадійної дебіторської заборгованості та готувати бухгалтерські довідки з додатковими бухгалтерськими проводками.

Важливим моментом стосовно обліку дебіторської заборгованості є її виключення активів підприємства. Міжнародні стандарти оперують терміном «припинення визнання», що трактується як виключення активу або зобов'язання з балансу, що потребує послідовного аналізу.

Списання безнадійної дебіторської заборгованості, як передбачено вітчизняним законодавством, здійснюється з одночасним зменшенням резерву сумнівних боргів. Проте аналіз літературних джерел з цієї проблематики засвідчує недостатню врегульованість та відсутність однозначної думки стосовно даного питання. Тому ґрунтуючись на міжнародному досвіді, пропонуємо адаптувати процедуру припинення визнання активів, яка визначена міжнародними стандартами бухгалтерського обліку з урахуванням вимог бухгалтерського та податкового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Дебіторська заборгованість [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 : [Наказ Міністерства України від 08.10.1999 р. №237 : [зі змінами та доповн.]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

2. Нашкерська Г. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги / Г. Нашкерська // Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. - 2009. - № 11. - С. 31-37.

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України : [від 02.12.2010 р. №2755-ІУ : [зі змінами та доповнен.] - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>